

Spontaan spellen in zes stappen

Spontaan spellen doorloopt verschillende stadia (Ouelette & Sénéchal, 2017). Deze stadia dienen als richtlijn, want de ontwikkeling van jonge kinderen verloopt sprongsgewijs.

1

Schrijven via tekenen

In dit stadium maken jonge kinderen nog geen onderscheid tussen tekenen en schrijven. Er is nog geen duidelijke relatie met gesproken taal. Ze experimenteren met krijt en verfkwasten en ontdekken dat ze een spoor achterlaten op papier. Vraag het kind om te vertellen wat het geschreven heeft, tenzij het aangeeft dat het heeft getekend. Zorg voor een rijke omgeving met geschreven taal en lettermateriaal, zoals letterstempels en letterspelletjes.

2

Schrijven via krabbels

Kinderen beseffen dat schrijven iets anders is dan tekenen. Ze gebruiken willekeurige krabbels en vullen soms hele vellen papier met herhaalde bewegingen. Nodig hen uit om de eigen naam te schrijven. Zoek in spelsituaties naar schrijfaanleidingen die passen binnen die context. Als kinderen boodschappen doen in hun spel, zorg jij voor pen en papier voor een boodschappenlijstje.

3

Schrijven via letterachtige vormen

Het besef groeit dat letters en woorden worden gerepresenteerd door tekens. Die tekens hebben nog geen directe relatie met klanken of woorden. Het fonologisch bewustzijn en de letterkennis nemen toe. Creëer momenten waarop kinderen hun eigen naam schrijven en bied spelenderwijs oefeningen aan met de beginklanken van woorden. Laat kinderen in de supermarkthoek producten labelen en koppel hun geschreven woorden aan prijskaartjes of producten. Zo oefenen ze spelenderwijs met klanken en symbolen.

4

Een of enkele letters gebruiken

Kinderen ontdekken dat letters en klanken met elkaar samenhangen. Ze gebruiken één of enkele letters om een woord weer te geven, vaak opvallende klanken of de eerste of laatste klank. Elke correcte klank die een kind in dit stadium noteert, duidt op groeiend fonemisch bewustzijn. Een kind dat 'kat' als 'kt' schrijft, herkent de eerste en laatste klank van het woord. Hoewel veel kinderen daarna de tussenklank leren herkennen, verloopt deze stap niet bij alle kinderen in dezelfde volgorde. Dit laat de individuele verschillen zien binnen fonemisch bewustzijn en spontaan spellen (Treiman e.a., 2018).

5

Invented spelling

Kinderen schrijven woorden fonetisch, dus zoals ze die horen. Ze passen hun kennis van klanken en letters actief toe, maar geven alleen de klanken weer die ze in een woord onderscheiden. Dit stadium onderscheidt zich van het vorige door de ontwikkeling van het fonemisch bewustzijn. Om fonetisch te kunnen spellen is de vaardigheid in auditieve analyse en synthese (hakken en plakken) nodig. Kinderen laten invented spelling meestal zien in groep 2 of 3, afhankelijk van hun taal- en leeservaring. Fouten als 'mir' in plaats van 'mier' zijn normaal en wijzen op een actieve toepassing van de klank-tekenkoppeling. Ingrijpen is pas nodig als kinderen formele instructie over een spellingcategorie hebben gevolgd en fouten maken.

6

Conventioneel spellen

Kinderen gaan nu woorden spellen volgens de officiële spellingregels. Ze leren dat woorden niet altijd precies worden geschreven zoals ze klinken en beseffen dat correcte spelling belangrijk is om de betekenis goed over te brengen.